

สรุปประเด็นการสัมมนา
เรื่อง แนวทางการบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงในระบบสากล
ณ ห้องประชุม 30410 ชั้น 4 อาคารสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ นนทบุรี
วันพฤหัสบดีที่ 21 เมษายน 2548

หัวข้อที่ 1 กฎหมายที่ใช้กำกับดูแลการบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง

Mr. Seiji Odaki (Manager, International Relations Department) จาก Japanese Society for Right of Authors, Composers and Publishers (JASRAC) ประเทศญี่ปุ่น

- ปี 1939 ญี่ปุ่นมีกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ฉบับแรก คือ Law on Intermediary Business concerning Copyrights (Old Law) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้
 - (1) เป็นระบบการขออนุญาต กล่าวคือ จะต้องขออนุญาตจากรัฐบาลก่อนดำเนินการจัดเก็บ
 - (2) กฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมถึงงานวรรณกรรม และดนตรีกรรม
 - (3) องค์กรจัดเก็บต้องขออนุญาตเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การแบ่งสรรค่าใช้สิทธิ และอัตราค่าลิขสิทธิ์จากรัฐบาลก่อน
 - (4) องค์กรจัดเก็บต้องส่งรายงานธุรกิจ และรายงานการเงินให้รัฐบาลเพื่อตรวจสอบ
 - (5) รัฐบาลอาจส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบธุรกิจและบัญชีขององค์กรจัดเก็บ
 - (6) หากองค์กรจัดเก็บไม่ดำเนินการตามคำสั่งของรัฐบาล จะได้รับโทษ

 - เนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่มีความก้าวหน้า และเพื่อให้การคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ในปี 2001 ญี่ปุ่นจึงได้ออกกฎหมายว่าด้วยการจัดการธุรกิจเกี่ยวกับลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง Law on Management Business of Copyright and Neighboring Rights (New Law) เพื่อใช้บังคับแทนกฎหมายฉบับปี 1939 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้
 - (1) ยกเลิกระบบการขออนุญาต และใช้ระบบการขึ้นทะเบียนแทน กล่าวคือ องค์กรจัดเก็บสามารถดำเนินการจัดเก็บได้ หากได้ขึ้นทะเบียนไว้กับรัฐบาลแล้ว
 - (2) กฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงทุกประเภท
 - (3) ยกเลิกการขออนุญาตเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การแบ่งสรรค่าใช้สิทธิ และอัตราค่านายหน้าจากรัฐบาล แต่หากมีเรื่องโต้แย้งเกิดขึ้น รัฐบาลจะเข้าไปดูแลโดยการจัดให้มีการอนุญาโตตุลาการ
 - (4) องค์กรจัดเก็บต้องจัดเตรียมเอกสารการเงินไว้ เพื่อให้สมาชิกสามารถตรวจสอบได้
 - (5) กฎหมายฉบับปี 2001 รัฐบาลเข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์กรจัดเก็บน้อยลง แต่รัฐบาลอาจส่งเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบองค์กรจัดเก็บ และมีสิทธิให้องค์กรจัดเก็บพักหรือหยุดการดำเนินการได้
- ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นมีองค์กรจัดเก็บ 31 องค์กร แต่มีเพียง 4 องค์กรเท่านั้นที่ดำเนินการอย่างจริงจัง

Mr. Jonathan Chu (General Manager) จาก Music Copyright Society of Chinese Taipei (MUST)

ประเทศไต้หวัน

ประเทศไต้หวันมีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บ 2 ฉบับ ได้แก่

1. กฎหมายลิขสิทธิ์ ประกาศใช้ในปี 1985
2. Copyright Intermediary Organization Act ประกาศใช้ในปี 1997 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้
 - (1) ให้กระทรวงเศรษฐกิจเป็นผู้ดูแล Copyright Intermediary Organization
 - (2) Intermediary Organization คือ องค์กรที่เจ้าของงานลิขสิทธิ์ประเภทเดียวกันซึ่ง

ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงเศรษฐกิจแล้วไม่น้อยกว่า 30 รายร่วมกันก่อตั้งขึ้น เพื่อจัดเก็บและแบ่งสรรค่าใช้สิทธิให้แก่สมาชิก

- (3) กระทรวงเศรษฐกิจจะเป็นผู้ตรวจสอบอัตราค่าใช้สิทธิ เพื่อให้มีความเป็นธรรม

(4) สมาชิกของ Intermediary Organization ต้องเป็นเจ้าของสิทธิทางเศรษฐกิจในงานอันมีลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ เจ้าของสิทธิไม่สามารถเป็นสมาชิกของ 2 องค์กรในงานประเภทเดียวกันได้

- (5) สมาชิกของ Intermediary Organization มีสิทธิในการร้องขอให้มีการแบ่งสรรค่าใช้

สิทธิ ทั้งนี้ สมาชิกมีหน้าที่จ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดการและค่าสมาชิกด้วย (MUST เก็บค่าธรรมเนียมในการจัดการ 30%)

(6) อัตราการจัดเก็บจะกำหนดโดยที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี ซึ่งจะจัดให้มีขึ้นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(7) Intermediary Organization กำหนดให้ลดค่าใช้สิทธิสำหรับการใช้งานบางประเภท เช่น เพื่อการศึกษา หรือเพื่อการสาธารณะประโยชน์อื่น ๆ

(8) หลังจากหักค่าธรรมเนียมในการจัดการแล้ว Intermediary Organization ต้องแบ่งสรรค่าใช้สิทธิที่เก็บได้ให้เจ้าของลิขสิทธิ์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(9) หากมีเหตุอันสมควร Intermediary Organization อาจฟ้องคดีต่อศาลแทนเจ้าของลิขสิทธิ์ได้

(10) หาก Intermediary Organization กระทำการอันเป็นการละเมิดกฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ กระทรวงเศรษฐกิจมีอำนาจให้ Intermediary Organization เปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินการจัดเก็บ หรือให้เลิกการดำเนินการจัดเก็บได้

ปัจจุบันประเทศไต้หวันมีองค์กรที่ดำเนินการจัดเก็บอย่างจริงจัง 2 องค์กร

Miss Aline Jelen (Manager in charge of relations with foreign Author's Societies) จาก Society of Authors, Composers and Music Publishers (SACEM) ประเทศฝรั่งเศส

- ปี 1791 ประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ประพันธ์เป็นครั้งแรก
- ปี 1851 ได้มีการก่อตั้ง SACEM ขึ้น โดยเป็นสมาคมแรกในด้านดนตรี

- กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ประพันธ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีขึ้นเมื่อปี 1956 และมีการแก้ไขหลายครั้ง เพื่อให้มีความทันสมัย ซึ่งนับแต่กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ทำให้องค์กรจัดเก็บมีบทบาทมากขึ้น

- ปี 1985 ประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายว่าด้วยสิทธิข้างเคียง โดยเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งองค์กรบริหารการจัดเก็บค่าสิทธิข้างเคียงสำหรับผู้ผลิตสิ่งบันทึกภาพ และสิ่งบันทึกเสียง

ทั้งนี้ สามารถสรุปประเด็นกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ประพันธ์และสิทธิข้างเคียงของประเทศฝรั่งเศสได้ ดังนี้

- (1) กระทรวงวัฒนธรรม และคณะที่ปรึกษาด้านศิลปะและวรรณคดีเป็นผู้ร่างกฎหมายฉบับนี้
- (2) คณะที่ปรึกษาด้านศิลปะและวรรณคดีประกอบด้วยผู้แทนจากหลายองค์กร เช่น กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ องค์กรเจ้าของสิทธิ องค์กรผู้บริโภค และผู้เชี่ยวชาญด้านลิขสิทธิ์ เป็นต้น
- (3) กฎหมายกำหนดว่า องค์กรจัดเก็บที่จัดตั้งขึ้นต้องเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร มีหน้าที่ในการจัดเก็บและแบ่งสรรค่าใช้สิทธิให้เจ้าของสิทธิ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม
- (4) กฎหมายกำหนดให้มีผู้ตรวจสอบองค์กรจัดเก็บ
- (5) การควบคุมองค์กรจัดเก็บมี 2 ระดับ ดังนี้
 - (5.1) การควบคุมดูแลโดยสมาชิก และคณะกรรมการ SACEM โดยการให้สมาชิกสามารถตรวจสอบบัญชีขององค์กร รวมถึงรายงานของผู้ตรวจสอบได้
 - (5.2) การควบคุมโดยกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งองค์กรจัดเก็บจะต้องแจ้งการดำเนินการต่อกระทรวงวัฒนธรรม หากองค์กรจัดเก็บดำเนินการไม่ถูกต้อง กระทรวงฯ มีอำนาจลงโทษได้ ทั้งนี้ องค์กรจัดเก็บต้องจัดเตรียมข้อมูลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ไว้ให้กระทรวงวัฒนธรรม
 - รายงานการเงินประจำปี ข้อมูลการบริหารจัดการ และสถิติต่าง ๆ
 - ร่างแก้ไขกฎ ระเบียบการจัดเก็บและการแบ่งปันค่าใช้สิทธิ ซึ่งจะต้องส่งให้กระทรวงวัฒนธรรมภายใน 2 เดือนก่อนการประชุมสามัญประจำปี
 - ในบางกรณี กระทรวงวัฒนธรรมอาจขอให้องค์กรจัดเก็บส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บและการแบ่งสรรค่าใช้สิทธิ รวมถึงสำเนาข้อตกลงระหว่างองค์กรจัดเก็บกับบุคคลที่สามให้กระทรวงฯ
 - หากองค์กรจัดเก็บกระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย กระทรวงวัฒนธรรม

อาจฟ้องคดีต่อศาล หรือสั่งให้องค์กรจัดเก็บระงับการดำเนินการได้

(5.3) การควบคุมโดยคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นโดยผลของกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะจัดทำแผนการดำเนินงานประจำปีสำหรับการควบคุมบัญชีและการบริหารจัดการประจำปีขององค์กรจัดเก็บ ทั้งนี้ องค์กรจัดเก็บต้องให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่คณะกรรมการ หากองค์กรจัดเก็บให้ข้อมูลผิดกฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับโทษจำคุก 1 ปี และโทษปรับ 15,000 ยูโร นอกจากนี้ คณะกรรมการมีอำนาจสอบถามข้อมูลจากผู้ตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการไม่มีอำนาจลงโทษขององค์กรจัดเก็บ

Mr. Ang Kwee Tiang (Regional Director) จากสมาพันธ์ผู้สร้างสรรค์และนักแต่งเพลงระหว่างประเทศ (CISAC)

กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ของประเทศจีนมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2005 มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

- (1) เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่น้อยกว่า 50 รายอาจร่วมกันก่อตั้งองค์กรจัดเก็บ โดยจะต้องมีการขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานของรัฐ
- (2) ห้ามกำหนดขอบเขตการดำเนินการจัดเก็บเหมือนกับองค์กรอื่น กล่าวคือ ให้มีองค์กรจัดเก็บ 1 องค์กรสำหรับ 1 สิทธิ
- (3) ต้องให้รัฐบาลอนุมัติอัตราการจัดเก็บ วิธีการแบ่งสรรค่าใช้สิทธิให้สมาชิกก่อน เมื่อรัฐบาลอนุมัติแล้ว ให้ประกาศให้สาธารณชนทราบเพื่อให้เกิดความโปร่งใส
- (4) ผู้ใช้งานลิขสิทธิ์ต้องให้ข้อมูลการใช้เพลง เช่น ชื่อเพลง ชื่อเจ้าของ ลักษณะการใช้ และจำนวนการใช้แก่องค์กรจัดเก็บ เพื่อจะได้แบ่งสรรค่าใช้สิทธิให้แก่เจ้าของได้อย่างถูกต้อง ซึ่งหากข้อมูลดังกล่าวเป็นความลับทางการค้า องค์กรจัดเก็บมีหน้าที่ต้องเก็บรักษาความลับนั้น
- (5) หลังจากหักค่าธรรมเนียมในการบริหารจัดการแล้ว องค์กรจัดเก็บต้องแบ่งสรรค่าใช้สิทธิให้เจ้าของลิขสิทธิ์
- (6) เนื่องจากจำนวนเงินค่าใช้สิทธิที่จัดเก็บได้มีจำนวนมหาศาล (ประมาณ 1,000 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี) ดังนั้น องค์กรจัดเก็บต้องมีบันทึกการแบ่งสรรค่าใช้สิทธิย้อนหลังอย่างน้อย 10 ปีไว้ให้ผู้เกี่ยวข้องตรวจสอบ
- (7) องค์กรจัดเก็บต้องดำเนินการโดยไม่แสวงหากำไร มิฉะนั้น จะถูกระงับการดำเนินการ และถูกริบค่าใช้สิทธิที่จัดเก็บได้

สรุป

- (1) องค์กรจัดเก็บต้องดำเนินการโดยไม่แสวงหากำไร
- (2) ควรมีองค์กรจัดเก็บแยกตามประเภทสิทธิ สิทธิละ 1 องค์กร

- (3) หน่วยงานของรัฐควรมีอำนาจในการกำกับดูแลองค์กรจัดเก็บ
- (4) ควรมีกฎหมาย กฎ ระเบียบเกี่ยวกับการจัดเก็บที่ชัดเจน เพื่อให้สมาชิกมีความมั่นใจ
- (5) ควรมีกระบวนการตรวจสอบการจัดเก็บที่เหมาะสม
- (6) ควรกำหนดเงื่อนไขการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เหมาะสม

หัวข้อที่ 2 ข้อดีข้อเสียของการจัดเก็บแบบองค์กรเดี่ยวและหลายองค์กร จัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ : การผูกขาดหรือการแข่งขัน

Mr. Scot Morris (Director, International Relations) จาก Australian Performing Right Society Limited (APRA) ประเทศออสเตรเลีย

- ปี 1968 มี Copyright Tribunal ซึ่งมีหน้าที่ในการกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์และเงื่อนไขการอนุญาตต่าง ๆ สำหรับกรณีที่คู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้
- มีองค์กรจัดเก็บเพียง 1 องค์กร ต่อ 1 ลิขสิทธิ์ โดยต้องส่งรายละเอียดโครงสร้างการดำเนินงานรายชื่อสมาชิก บัญชีงบดุล เป็นต้น ให้รัฐบาลทราบ เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อน
- นอกจากนี้ออสเตรเลียมี Trade Practices Act 1974 และ Competition Tribunal ซึ่งเป็นกลไกที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างผู้ใช้และเจ้าของงาน

สรุป เห็นด้วยกับระบบผูกขาด แบบ 1 องค์กร ต่อ 1 ลิขสิทธิ์ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

Miss Aline Jelen (Manager in charge of relations with foreign Author's Societies) จาก Society of Authors, Composers and Music Publisher (SASEM) ประเทศฝรั่งเศส

λ องค์กรจัดเก็บในยุโรปเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรและมีลักษณะผูกขาดแต่ประกอบไปด้วยความชอบธรรม ทั้งในแง่ประโยชน์ต่อผู้ใช้และผู้สร้างสรรค์

λ ปัจจุบันเป็นแบบ 1 องค์กร ต่อ 1 ลิขสิทธิ์ ใน 1 territory เช่น private copy, reprographic rights, cable retransmission of TV stations เป็นต้น

- ข้อดีของระบบผูกขาด

ในด้านของผู้สร้างสรรค์ คือ ไม่มีการแข่งขัน ผู้สร้างสรรค์ทั้งหลายจะมอบสิทธิในการจัดเก็บงานนั้นให้แก่องค์กรจัดเก็บเพียงหนึ่งองค์กร

ในด้านของผู้ใช้ คือ ผู้ใช้ไม่ต้องประสบความยากลำบากในการสืบหาว่าองค์กรใดคือผู้ดูแลสิทธิในงานที่ตนต้องการขออนุญาตใช้ โดยเฉพาะการขออนุญาตใช้งานระหว่างประเทศ นอกจากนี้การทำสัญญากับเพียงองค์กรเดียว ทำให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด

ในด้านของรัฐบาล หากมีหลายองค์กรทำให้ควบคุมดูแลยากเนื่องจากวิธีการบริหารการจัดเก็บไม่เหมือนกัน

สรุป เห็นด้วยกับระบบผูกขาด แบบ 1 องค์กร ต่อ 1 สิทธิ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

Mr. Jonathan Chu (General Manager) จาก Music Copyright Society of Chinese Taipei (MUST) ประเทศไต้หวัน

- ประเทศไต้หวันมีกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์คือ Copyright law, Copyright Intermediary Organization Act และ Fair Trade Act ซึ่งกฎหมายทั้งสามนี้สนับสนุนแนวคิดเรื่องการผูกขาดขององค์กรจัดเก็บ

- อย่างไรก็ตามระบบการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ในไต้หวันเป็นระบบแข่งขัน เนื่องจากมีรัฐธรรมนูญสนับสนุนการจัดตั้ง Intermediary organization โดยเสรี

- ปัจจุบันมีองค์กรจัดเก็บทั้งหมด 7 องค์กร ได้แก่ องค์กรดำเนินงานเพลง 3 องค์กร องค์กรดำเนินงานสิ่งบันทึกเสียง 2 องค์กร และองค์กรดำเนินงานโสตทัศนวัสดุ 3 องค์กร

- ข้อดีและข้อเสียจากระบบแบบแข่งขันในปัจจุบัน

ข้อดี 1) เจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้สร้างสรรค์และผู้ผลิตมีสิทธิเลือกองค์กรที่จะดูแลผลประโยชน์ของตนได้ดีที่สุด

2) เกิดการแข่งขันระหว่างองค์กรในการให้บริการเพื่อให้เจ้าของลิขสิทธิ์ตัดสินใจเลือกเข้าเป็นสมาชิก

3) ผู้ใช้มีสิทธิเลือกใช้งานจากเฉพาะองค์กรจัดเก็บที่ตนต้องการ

ข้อเสีย 1) ผู้ใช้ประสบปัญหาในการเจรจาต่อรองอัตราค่าจัดเก็บจากหลายองค์กรจัดเก็บและการขออนุญาตเป็นไปอย่างยากลำบากและสลับซับซ้อน เนื่องจากแต่ละองค์กรมีกฎเกณฑ์และอัตราค่าลิขสิทธิ์ที่แตกต่างกันไป

2) การควบคุมดูแลองค์กรจัดเก็บเหล่านั้นเป็นไปด้วยความยากลำบากและสิ้นเปลืองทรัพยากรทางสังคม (ทรัพยากรบุคคลและการจัดระบบการจัดเก็บ)

3) ก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดและมีการฟ้องร้องคดีมากขึ้น โดยจำเลยมักจะปฏิเสธว่าตนได้จ่ายค่าลิขสิทธิ์แก่องค์กรหนึ่งไปแล้ว และไม่ทราบว่าต้องจ่ายให้แก่องค์กรอื่นอีก

4) เจ้าของลิขสิทธิ์เปลี่ยนแปลงการมอบอำนาจในการจัดเก็บจากบริษัทหนึ่งไปสู่อีกบริษัทหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความยากลำบากในการติดตามข้อมูล สร้างความสับสนให้แก่ประชาชน

สรุป ปัจจุบันได้หวั่นเป็นระบบแข่งขัน แต่วิทยากรเห็นด้วยกับระบบผูกขาด

Mr. Seiji Odaki (Manager, International Relations Department) จาก Japanese Society for Right of Authors, Composers and Publishers (JASRAC) ประเทศญี่ปุ่น

- แต่เดิมองค์กรจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ของญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นระบบผูกขาดมานานประมาณ 60 ปี อย่างไรก็ดี ในปี 2001 มีกฎหมายใหม่ชื่อ Law on Management Business of Copyright and Neighboring Rights ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการแข่งขัน

- ข้อดีข้อเสียของระบบการแข่งขัน

ข้อดี 1) เจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้สร้างสรรค์และผู้ผลิตมีสิทธิเลือกองค์กรที่จะดูแลผลประโยชน์ของตนได้ดีที่สุด

2) เกิดการแข่งขันระหว่างองค์กรในการให้บริการเพื่อให้เจ้าของลิขสิทธิ์ตัดสินใจเลือกเข้าเป็นสมาชิก

ข้อเสีย 1) ผู้ใช้เกิดความสับสนในการติดต่อขออนุญาตใช้งานลิขสิทธิ์ ซึ่งก่อให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์เพราะผู้ใช้ติดต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ได้

2) เจ้าของลิขสิทธิ์เสียโอกาสในการติดต่อธุรกิจเนื่องจากความสลับซับซ้อนของการแข่งขัน

3) อำนาจต่อรองกับผู้ใช้งานลิขสิทธิ์น้อยลง เนื่องจากมีหลายองค์กร ในที่สุดผลประโยชน์ต่างๆจะลดลง (ประสิทธิภาพและประสิทธิผลลดลง)

4) การควบคุมดูแลองค์กรจัดเก็บเป็นไปด้วยความยากลำบาก เกิดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บ สิ้นเปลืองทรัพยากรทางสังคม (ทรัพยากรบุคคลและการจัดระบบการจัดเก็บ โดยเฉพาะด้านระบบ IT)

สรุป เห็นควรเป็นแบบระบบผูกขาด (1องค์กรต่อ1สิทธิ)

สรุป

- ประเทศออสเตรเลียและฝรั่งเศส

ปัจจุบันมีระบบการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์เป็นแบบ 1 องค์กร ต่อ 1 ลิขสิทธิ์ วิทยากรของทั้งสองประเทศเห็นด้วยกับระบบผูกขาด

- **ประเทศไต้หวันและญี่ปุ่น**
ประเทศไต้หวัน ญี่ปุ่น ปัจจุบันเป็นระบบแข่งขัน อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์ของทั้งสองประเทศ วิทยากรทั้งสองท่านเห็นว่าระบบผูกขาดน่าจะดีกว่า
- วิทยากรทั้งสองท่านเห็นด้วยกับระบบผูกขาดเนื่องจากก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อทั้งผู้ใช้ ผู้ประกอบการ และองค์กรบริหารการจัดเก็บ

หัวข้อที่ 3 การกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์

Mr. Scot Marris (Director, International Relations) จาก Australian Performing Right Society Limited (APRA) ประเทศออสเตรเลีย

- ในประเทศออสเตรเลียมีการจัดตั้ง Copyright Tribunal ขึ้นภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ปี 1968 เพื่อทำหน้าที่กำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์และเงื่อนไขการอนุญาตให้ใช้สิทธิในกรณีที่องค์กรบริหารการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์กับผู้ใช้ไม่สามารถเจรจาตกลงกันได้
 - Copyright Tribunal มีองค์ประกอบ ดังนี้
 - ประธาน ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา Federal Court
 - รองประธาน ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหรืออดีตผู้พิพากษาของ Federal หรือ Supreme Court
 - องค์กรคณะ ประกอบด้วยบุคคลผู้มีความรู้ ความชำนาญในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานลิขสิทธิ์
 - อัตราการจัดเก็บจะพิจารณาจากมูลค่างานเพลง (value of music) โดยคำนึงถึงประวัติความเป็นมาในการเจรจากับผู้ใช้งานในอดีตที่ผ่านมา วิถีปฏิบัติและการกำหนดอัตราขององค์กรบริหารการจัดเก็บในต่างประเทศ และความสำคัญของเพลงที่มีต่อผู้ใช้งาน โดยอัตราการจัดเก็บจะถูกกำหนดไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับผู้ใช้งานในธุรกิจแต่ละประเภท ทั้งนี้ องค์กรไม่สามารถกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ที่แตกต่างกัน

จากการใช้งานเพลงในธุรกิจประเภทเดียวกันได้

- สมาพันธ์ผู้สร้างสรรค์และนักแต่งเพลงระหว่างประเทศ (CISAC) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ไว้แตกต่างกันตามลำดับความสำคัญของการใช้งานเพลง ดังนี้

- 1) เพลงที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อธุรกิจ (essential music) หากปราศจากเพลง จะไม่สามารถดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้ เช่น การแสดงคอนเสิร์ต การใช้เพลงในรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ เป็นต้น

- 2) เพลงที่มีความสำคัญต่อธุรกิจ (important music) ผู้ประกอบการสามารถดำเนินกิจกรรมหรือธุรกิจได้โดยไม่ต้องอาศัยเพลง แต่เพลงยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจอยู่ เช่น การใช้เพลงในสถานบันเทิงหรือบาร์ที่มีการแสดงดนตรีสด เป็นต้น

- 3) เพลงที่นำมาใช้เป็นลำดับรอง (secondary music) คือ สถานประกอบการที่ใช้เพลงเป็นส่วนประกอบในการดำเนินธุรกิจ เช่น การใช้เพลงในโรงแรม ร้านอาหาร คาเฟ่ ซูเปอร์มาร์เก็ต หรือในงานแสดงสินค้า เป็นต้น

- การทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิขององค์กร APRA จะใช้วิธีเจรจากับกลุ่มองค์กรผู้ใช้งานลิขสิทธิ์ โดยอัตราค่าลิขสิทธิ์จะแตกต่างกันตามประเภทของธุรกิจที่นางานเพลงออกเผยแพร่

Mr. Liam Donnelly (Senior Manager, International Relations Department) จาก Performing Right Society Limited (PRS) ประเทศอังกฤษ

- การกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ขององค์กรจะพิจารณาจากแนวทางปฏิบัติในอดีตที่ผ่านมา และเปรียบเทียบกับอัตราค่าลิขสิทธิ์ที่กำหนดโดยองค์กรบริหารจัดการจัดเก็บในต่างประเทศ ก่อนจะนำอัตราดังกล่าวไปเจรจากับกลุ่มองค์กรผู้ใช้งานลิขสิทธิ์

- ในประเทศอังกฤษมีการจัดตั้ง Copyright Tribunal ขึ้นภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์เมื่อปี 1957 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมไม่ให้องค์กรบริหารจัดการจัดเก็บใช้อำนาจผูกขาดมากเกินไป โดย Tribunal จะทำหน้าที่กำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์เมื่อองค์กรบริหารจัดการจัดเก็บกับองค์กรผู้ใช้งานไม่สามารถเจรจาทกลงกันได้

- องค์กรประกอบของ Tribunal ประกอบด้วย ประธาน 1 คน และรองประธานอีก 2 คน และมีผู้เชี่ยวชาญด้านลิขสิทธิ์เป็นองค์คณะได้อีกไม่เกิน 8 คน โดยปกติการพิจารณาคดีในแต่ละครั้ง จะมีตุลาการทำหน้าที่ 3 คน

- คำตัดสินของ Tribunal สามารถนำไปอุทธรณ์ต่อ UK High Court ได้เฉพาะประเด็นข้อกฎหมาย ทั้งนี้ ไม่สามารถอุทธรณ์ขอให้ศาลพิจารณาคำตัดสินชี้ขาดของ Tribunal ได้

Mr. Jonathan Chu (General Manager) จาก Music Copyright Society of Chinese Taipei (MUST) ประเทศไต้หวัน

- การกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ขององค์กร จะพิจารณาจากองค์ประกอบ ดังนี้
 - อัตราการจัดเก็บในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเทศใกล้เคียง เช่น ฮองกง จีน ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ เป็นต้น
 - ลักษณะขององค์กรจัดเก็บภายในประเทศ เช่น มีองค์กรเดียวหรือหลายองค์กร รวมทั้งสถานะการใช้งานลิขสิทธิ์ของผู้ใช้ภายในประเทศ เช่น ในไต้หวันคาราโอเกะบาร์ได้รับความนิยมมาก การกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์จึงกำหนดให้พิจารณาจากจำนวนห้อง หรือจำนวนเครื่องคาราโอเกะ โดยจะไม่พิจารณาถึงจำนวนที่นั่งหรือขนาดของสถานประกอบการคาราโอเกะตามหลักเกณฑ์ที่ใช้กันอยู่ทั่วไป
 - มูลค่าและความสำคัญของงานเพลงที่มีต่อกลุ่มองค์กรผู้ใช้งาน
- ขั้นตอนการกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ขององค์กร MUST เริ่มจากการกำหนดอัตราโดยความเห็นชอบของที่ประชุม General Meeting ซึ่งอัตราดังกล่าวต้องผ่านการตรวจสอบโดย Competent Authority ตามที่ Copyright Intermediary Organization Act กำหนดไว้
- Competent Authority จะมีหน้าที่พิจารณาอัตราค่าลิขสิทธิ์ที่กำหนดโดยองค์กรและมีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงอัตราค่าลิขสิทธิ์ดังกล่าวได้ เพื่อประโยชน์สาธารณะและป้องกันมิให้องค์กรกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ที่ไม่เหมาะสม

Mr. Windiaprana Ramelan (Consultant) จาก Karya Cipta Indonesia (KCI) ประเทศอินโดนีเซีย

- องค์กร KCI ใช้หลักในการคำนวณอัตราค่าลิขสิทธิ์ ดังนี้
 - ค่าใช้จ่ายพื้นฐานของสถานประกอบการ (Basic Expenditure of Entertainment)
 - มูลค่าของงานเพลง (Value of Music) แบ่งเป็น
 - 1) Featured Music (6% - 10%) สำหรับธุรกิจที่ใช้งานเพลงเป็นหลัก เช่น สถานประกอบการคาราโอเกะ ซึ่งหากไม่มีงานเพลง จะไม่สามารถดำเนินธุรกิจประเภทนี้ได้
 - 2) Entertainment Music (3% - 6%) เช่น การเผยแพร่เพลงตามสถานีวิทยุ โทรทัศน์ การใช้งานเพลงเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินธุรกิจดังกล่าว แต่หากไม่มีเพลง ธุรกิจประเภทนี้ก็ยังจะสามารถดำเนินต่อไปได้
 - 3) Background Music (1% - 3%) เช่น การเปิดเพลงในร้านอาหาร ซึ่งเพลงถูกใช้เป็นเพียงส่วนประกอบในการดำเนินธุรกิจดังกล่าว

- นอกจากนี้ ในการดำเนินธุรกิจบางประเภท เช่น ธุรกิจโรงแรม จะพิจารณาอัตราค่าลิขสิทธิ์จากจำนวนห้องที่มีแขกเข้าพัก (Occupancy Rate) เช่น หากในช่วงที่มีผู้เข้าพักในโรงแรมมาก อัตราการจัดเก็บก็จะสูง หากช่วงใดมีผู้เข้าพักในโรงแรมน้อย อัตราการจัดเก็บก็จะต่ำลง ปัจจัยการกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเหมาะสมและเป็นธรรมมากกว่าการกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์จากจำนวนห้องพักทั้งหมดของโรงแรม

- จำนวนวันเปิดทำการของสถานประกอบการ (Working Days/months) เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่น่ามาใช้ในการพิจารณากำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ด้วย

- กฎหมายลิขสิทธิ์ของอินโดนีเซียกำหนดให้อัตราค่าลิขสิทธิ์ที่ผู้ใช้งานต้องจ่ายให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ จะต้องผ่านการเจรจาตกลงกับกลุ่มองค์กรอาชีพที่เกี่ยวข้อง (professional organization standards) เช่น สมาคมนักร้อง หรือสมาคมโรงแรม เป็นต้น

สรุป

- การกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ขององค์กรบริหารจัดการจัดเก็บ จะใช้วิธีเจรจาตกลงกับกลุ่มองค์กรผู้ใช้งานลิขสิทธิ์แต่ละประเภท โดยอัตราค่าลิขสิทธิ์จะแตกต่างกันตามประเภทของธุรกิจที่นำงานเพลงออกเผยแพร่

- ในระบบกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศอังกฤษและออสเตรเลีย จะมีการจัดตั้ง Copyright Tribunal ขึ้น เพื่อทำหน้าที่พิจารณากำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์กรณีที่ยังองค์กรบริหารจัดการจัดเก็บกับองค์กรผู้ใช้งานไม่สามารถเจรจาตกลงกันได้

- ในประเทศไต้หวันและอินโดนีเซียไม่มีระบบ Copyright Tribunal แต่ในประเทศไต้หวันมีกฎหมาย Copyright Intermediary Organization Act ที่กำหนดให้ Competent Authority มีหน้าที่พิจารณาตรวจสอบอัตราค่าลิขสิทธิ์ที่กำหนดโดยองค์กร เพื่อควบคุมไม่ให้องค์กรกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ที่ไม่เป็นธรรม

หัวข้อที่ 4 การจัดการและการบริหารองค์กรจัดเก็บ

Mr. Spencer Lee (Deputy Chief Executive Officer) จาก Composer & Authors Society of Hong Kong (CASH) ฮ็องกง

- องค์กร CASH จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 1977 เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรในรูปแบบ Limited by guarantee ซึ่งเป็นการจัดตั้งบริษัทรูปแบบพิเศษภายใต้ Hong Kong Company Ordinance

- สมาชิกขององค์กร CASH ประกอบด้วย ผู้สร้างสรรค์งานเพลงทั้งผู้แต่งเนื้อร้องและทำนองเพลง การบริหารงานขององค์กรอยู่ภายใต้หลักการ ดังนี้

- โปร่งใส (Transparency) องค์กรจะจัดใส่ข้อมูลทั้งหมดขององค์กรลงในเว็บไซต์ เพื่อให้สมาชิกสามารถตรวจสอบได้ โดยข้อมูลที่สำคัญได้แก่ อัตราค่าลิขสิทธิ์ ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิก ผลงานเพลงที่องค์กรดูแล ตลอดจนการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร
 - เป็นธรรม (Equity) องค์กรมุ่งเน้นการดำเนินงานให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างสมาชิกภายในองค์กร และสมาชิกขององค์กร CISAC ในต่างประเทศตามสัญญาต่างตอบแทนที่มีต่อกัน
 - เชื่อถือได้ (Accountability) องค์กรจะกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ที่เหมาะสม เป็นธรรม และจัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิกในเวลาที่เหมาะสมภายใต้ข้อบังคับที่กำหนด นอกจากนี้ องค์กรมีหน้าที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อบังคับของ CISAC และแนวปฏิบัติสากล พร้อมทั้ง จัดให้มีการตรวจสอบบัญชีและการดำเนินงานขององค์กรทุก ๆ ปี
- นอกจากการดำเนินการบริหารการจัดการจัดเก็บให้แก่สมาชิกแล้ว องค์กร CASH ยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนด้านการศึกษาและวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการสัมมนาเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์และการบริหารการจัดการเก็บค่าลิขสิทธิ์ให้แก่สมาชิกองค์กร ผู้ใช้งาน รวมทั้ง นักเรียน ครู อาจารย์ และสาธารณชนโดยรวม นอกจากนี้ ยังจัดโครงการประกวดการแต่งเพลงและจัดให้มีการพบปะสรรสรรค์กันระหว่างนักแต่งเพลงของประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ นักแต่งเพลงมีความคิดริเริ่มในการสร้างสรรค์งานเพลงให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

Mr. Edmund Lam (Chief Executive Officer) จาก Composers and Authors Society of Singapore Limited (COMPASS) ประเทศสิงคโปร์

- องค์กร COMPASS เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร จัดตั้งขึ้นในปี 1992 มีสมาชิกประกอบด้วย นักแต่งเพลงและผู้โฆษณาเพลง (Music Publishers)
- ในประเทศสิงคโปร์ไม่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องมีองค์กรบริหารการจัดการเก็บค่าลิขสิทธิ์งานเพลงเพียงหนึ่งองค์กรเช่นเดียวกับฮ่องกงที่ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว
- พันธกิจขององค์กรคือ คຸ້ມครองและพิทักษ์ผลประโยชน์จากการสร้างสรรค์งานเพลงให้แก่สมาชิก
- การดำเนินงานขององค์กรอยู่ภายใต้ Code of Conduct เพื่อให้สมาชิกและผู้ใช้งานมั่นใจได้ว่า องค์กร COMPASS จะบริหารงานด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ โดย Code of Conduct จะถูกพิจารณาแก้ไขปรับปรุงทุก ๆ ปี พร้อมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณะ

Mr. Seiji Odaki (Manager, International Relations Department) จาก Japanese Society for Right of Authors, Composers and Publishers (JASRAC) ประเทศญี่ปุ่น

- องค์กร JASRAC มีหลักการจัดการและบริหารองค์กรให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม ได้รับความเชื่อถือ ดังนี้

- จัดระบบบริหารภายในองค์กร โดยให้สมาชิกมีสิทธิออกเสียงในการประชุมใหญ่ขององค์กร โดยที่ประชุมจะทำหน้าที่พิจารณากำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารองค์กร และให้ความเห็นชอบระเบียบในการจัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิก นอกจากนี้ ยังมีการคัดเลือกคณะที่ปรึกษาจากสมาชิกองค์กร และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารองค์กรเพื่อให้ทำหน้าที่พิจารณาหลักเกณฑ์และกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์

- การกำหนดอัตราค่าลิขสิทธิ์ขององค์กร JASRAC จะใช้วิธีเจรจากับกลุ่มองค์กรผู้ใช้งานลิขสิทธิ์ โดยอัตราที่กำหนดจะถูกรายงานไปที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวต่อสาธารณชน

- ระเบียบในการจัดสรรรายได้ที่องค์กรกำหนด จะต้องรายงานให้หน่วยงานภาครัฐทราบ และในการจัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิก องค์กรจะต้องจัดส่งรายงานโดยระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดสรรรายได้ให้สมาชิกทราบว่า มีการใช้งานเพลงของสมาชิกมากน้อยเพียงใด และจากผู้ใช้รายใด การดำเนินการดังกล่าวนี้ นอกจากจะสร้างความโปร่งใสให้แก่สมาชิกแล้ว ยังช่วยให้ผู้เชื่อมั่นใจและตรวจสอบได้ว่าค่าลิขสิทธิ์ที่จ่ายให้แก่องค์กรนั้น ได้ถูกส่งกลับคืนไปยังผู้สร้างสรรค์งานเพลง

λ นอกจากการดำเนินการบริหารการจัดการจัดเก็บแล้ว องค์กร JASRAC ยังมีบทบาทในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนด้านวัฒนธรรม และสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ให้แก่สาธารณชน โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

Mr. Liam Donnelly (Senior Manager, International Relations Department) จาก The Performing Right Society Limited (PRS) ประเทศอังกฤษ

- องค์กร PRS เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 1914 ทำหน้าที่ดูแลบริหารสิทธิจากการเผยแพร่งานเพลงต่อสาธารณชนให้แก่นักแต่งเพลงและผู้โฆษณาเพลง (Publisher)

λ อัตราค่าลิขสิทธิ์ที่กำหนดโดยองค์กร PRS หากกำหนดไว้ไม่เหมาะสม หรือไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นธรรมต่อผู้ใช้งาน ผู้ใช้สามารถร้องขอให้ Copyright Tribunal พิจารณาอัตราการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ดังกล่าวได้

- องค์กร PRS มีการจัดระบบรวบรวมข้อมูล (Documentation) เพื่อให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับผลงานของผู้สร้างสรรค์ และสมาชิกขององค์กร

- การจัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิกจะทำได้ด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม ชัดเจน รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำระเบียบเกี่ยวกับการจัดสรรรายได้ให้สมาชิกขององค์กร จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารองค์กร และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ UK Office of Fair Trading องค์กร PRS จัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิกจำนวน 4 ครั้งต่อปี

สรุป

๗ การจัดการและบริหารองค์กรจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ของประเทศต่างๆ จะทำด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม เพื่อให้ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากทั้งแก่สมาชิกขององค์กร กลุ่มผู้ใช้งาน ลิขสิทธิ์ และสาธารณชนโดยรวม